

Αιμιλία Καραλή

Η «τηλεκπαίδευση» παρουσιάζεται ως πανάκεια στην εποχή της καραντίνας. Η καθημερινή ζωή των μαθητών και μαθητριών όλων των βαθμίδων είναι για ώρες καθηλωμένη μπροστά από μια ψηφιακή οθόνη και «εκπαιδεύεται» ή παιδεύεται. Τι άνθρωποι διαμορφώνονται έτσι και τι προβλήματα γεννιούνται;

Ο **Μισέλ Ντεσμυρζέ**, καθηγητής νευροεπιστημών, έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με τις επιπτώσεις από την πολύωρη έκθεση των παιδιών και των εφήβων στις ψηφιακές οθόνες. Στο έργο του **Η κατασκευή του ψηφιακού ηλίθιου (2019)** επισημαίνει ότι οι γενιές που γεννήθηκαν μετά το 2000 είναι οι πρώτες γενιές των οποίων ο δείκτης νοημοσύνης θα είναι μικρότερος από αυτόν των προηγούμενων γενεών, λόγω του βομβαρδισμού τους από την «πολλαπλή οθόνη» («έξυπνα» κινητά, τάμπλετ, υπολογιστές, τηλεόραση). Η **Γκ. Τόιχερτ-Νουντ**, καθηγήτρια νευροεγκεφαλικής φυσιολογίας, είναι πιο απαισιόδοξη: Μια ολόκληρη γενιά ψηφιακά εκτεθέντων παιδιών θα παραμείνει εγκεφαλικά στα επίπεδα των παιδιών της Λίθινης Εποχής.

Συνοδά προβλήματα αυτής της κατάστασης είναι αυτά που αφορούν τη διανοητική, ψυχική και σωματική υγεία τους: γλωσσική ανεπάρκεια και έλλειψη δημιουργικότητας, διάσπαση προσοχής, εξασθένηση της μνήμης, επιθετικότητα, κατάθλιψη, κυκλοθυμία, διαταραχές ύπνου, δυσχέρειες στην κινητικότητα, παχυσαρκία, πρώιμος διαβήτης.

Οι ειδικοί στηρίζουν τις θέσεις τους στο γεγονός ότι αποκόπτονται τα παιδιά από το ανθρώπινο και φυσικό περιβάλλον εκείνο που καθορίζει την ανάπτυξη του μετωπιαίου λοβού του εγκεφάλου, υπεύθυνου για την ανάπτυξη της συνείδησης, της κρίσης, της σχέσης με τον χώρο και τον χρόνο, τη συναισθηματική ωρίμαση. Η υποκατάσταση αυτού του περιβάλλοντος από το ψηφιακό δεν επιταχύνει, όπως εσφαλμένα υποστηρίζεται από ορισμένους, την πρόσληψη της γνώσης. Αντίθετα παραβιάζει τον αναγκαίο και αργό χρόνο

απόκτησής της, από τη γέννηση ενός ανθρώπου έως τα δεκαέξι του χρόνια. Όπως σημειώνει και ο καθηγητής Βιοχημείας **Χ. Γεωργίου** «η πολυδιαφημιζόμενη ψηφιακή σχολική εκπαίδευση πλήττει καίρια την ωρίμανση αυτών των βασικών ζωτικών διανοητικών ιδιοτήτων στον παιδικό εγκέφαλο». Η φυσική σχολική διαδικασία απόκτησης της γνώσης δεν μπορεί να αντικατασταθεί από την ψηφιακή.

Η φυσική σχολική διαδικασία απόκτησης της γνώσης δεν μπορεί να αντικατασταθεί από την ψηφιακή

Η τελευταία όμως με το όνομα «τηλεκπαίδευση» παρουσιάζεται ως πανάκεια στην εποχή της καραντίνας. Η καθημερινή ζωή των μαθητών και μαθητριών όλων των βαθμίδων είναι για ώρες καθηλωμένη μπροστά από μια ψηφιακή οθόνη και «εκπαιδεύεται» ή παιδεύεται. Ο **N. Ανδριώτης** είχε πει κάποτε ότι η νέα ελληνική γλώσσα είναι η μοναδική γλώσσα στην οποία το ρήμα «**παιδεύω**» κατέστη συνώνυμο του «**βασανίζω**». Ο σοφός δάσκαλος εστίαζε κυρίως στην αυταρχική και τυπολατρική διδασκαλία που κυριαρχούσε στην εποχή του. Η επισήμανσή του όμως αποκτά σήμερα νέες διαστάσεις.

Η πρώτη είναι η αποκάλυψη των τεράστιων κοινωνικών ανισοτήτων που δοκιμάζουν πλήθος οικογενειών που δεν έχουν τα διαθέσιμα γι' αυτήν μέσα.

Η δεύτερη είναι η ακύρωση κάθε δημιουργικής παιδαγωγικής και μορφωτικής πράξης. Τη θέση της σχολικής τάξης καταλαμβάνουν πλέον οθόνες κατανεμημένες σε τετραγωνάκια με τα ονόματα των μαθητών και σε μια μικρή οθόνη το πρόσωπο του καθηγητή ή της καθηγήτριας (αν το «αντέχει» η σύνδεση) να «παραδίδει» το μάθημα. Μια μετωπική δασκαλοκεντρική απρόσωπη διάλεξη έχει αντικαταστήσει την αλληλεπίδραση και την αμεσότητα. Η προσπάθεια για διάλογο με τη συμμετοχή των «διδασκομένων» προσκρούει σε τεχνικές δυσκολίες, στην τυποποιημένη διαδικασία λήψης του λόγου, στην απουσία διάδρασης. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι τα παιδιά, ιδίως των τάξεων του Λυκείου, βιώνουν μια πολύ σκληρή πραγματικότητα.

«Εφτά ώρες και αν, κυρία! Όταν προσπαθούμε να κοιμηθούμε», ήταν η απάντηση ενός μαθητή μου όταν ρώτησα πόσες ώρες περνούν μακριά από τον υπολογιστή. Άλλοι και άλλες: «**Δεν έχω όρεξη πια για τίποτα**», «**Δεν καταλαβαίνω τι κάνω**», «**Δεν έχω κάτι νέο να περιμένω**», «**Η ζωή μου περνάει αργά**», «**Οθόνη, κουζίνα, μπάνιο, κρεβάτι**», «**Αβεβαιότητα**», «**Η ζωή μου είναι ένα μεγάλο "χωρίς": φίλους, συγγενείς, αγαπημένους, βόλτα, ελευθερία**»,

«Δεν είμαι πλέον ο εαυτός μου».

Τα παιδιά «που ξέρουν πάντα την αλήθεια» σκιαγραφούν με τα λόγια τους τον **Homo numericus**, τον **ψηφιακό άνθρωπο ή μετα-άνθρωπο(!)** όπως αποκαλούν οι τεχνοκράτες της Σίλικον Βάλεϊ το κατασκευάσμά τους. Γι' αυτό και προσπαθούν να εξαφανίσουν τον **άνθρωπο-δημιουργό**, τον ανθρώπινο άνθρωπο. Γι' αυτό και τρέμουν την εμφάνισή του. Ας σκεφτούμε λοιπόν το πώς θα γίνει αυτό.

Πηγή: **PRIN**